

Дарія Острікова¹, Тарас Боднар², Максим Ясінський³

Національний університет «Львівська політехніка», Львів,

¹ студентка 4-го курсу кафедри архітектури та реставрації

e-mail: daria.ostrikova.ar.2018@lpnu.ua

orcid: 0000-0003-1782-6696

² студент 4-го курсу кафедри архітектури та реставрації

e-mail: taras.bodnar.ar.2018@lpnu.ua

orcid: 0000-0001-8730-2367

³ канд. арх., старший викладач кафедри архітектури та реставрації

e-mail: maksym.r.yasinskyi@lpnu.ua

orcid: 0000-0002-8285-4522

ВПЛИВ ВЕЛИКОЇ ЛОНДОНСЬКОЇ ПОЖЕЖІ 1666 РОКУ НА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БАРОКОВОГО СТИЛЮ ЦЕРКОВ В АНГЛІЇ

© Острікова Д., Боднар Т., Ясінський М., 2022

<https://doi.org/10.23939/sa2022.01.108>

У той час, коли Бароко було домінантним стилем в Італії, в англійській архітектурі XVII ст. усе ще продовжували використовувати класичні форми. Після цього до Англії прийшли Паладіанський та Яківський стилі. Саме стиль Бароко став набувати широкого застосування у громадській архітектурі Англії лише вкінці XVII – початку XVIII століття. Після Великої пожежі в Лондоні, 5 вересня 1666 року більшість будівель міста були зруйновані, та потребували негайного реконструювання та нового будівництва. Саме ця подія дала найбільший поштовх використанню Барокового стилю у архітектурі Лондона та Англії загалом, а найбільш активно його застосовували при будівництві громадських будівель, в основному сакральних об'єктів.

Ключові слова: церква, Велика пожежа, Бароко, Лондон, Англія

Постановка проблеми

XVII–XVIII ст. був болючим періодом не лише для світської історії Британії, а й також мав великий вплив на релігію країни. Лондон був заповнений мігрантами з континентальної Європи, які принесли частину своєї культури та релігії до англійських традицій. Тому в той період повстала проблема збереження домінантної позиції Англіканської церкви. І завдяки наполегливій роботі британських архітекторів, які повністю віддалися роботі, позиції зміцнилися.

Минуло 310 років з моменту загострення боротьби Англіканської церквою та Католицизмом між іншими популярними на той час сектами. Початком цього конфлікту стало створення Акту про формування Комісії з будівництва п'ятдесяти нових церков у містах Лондон та Вестмінстер і їх передмістях. Акт був прийнятий через переповненість віруючими неконформістських каплиць по всьому Лондону.

Не дивлячись на поставлену мету, кінцевого результату не було досягнуто. Під керівництвом цієї Комісії було побудовано лише дванадцять церков. Деякі з них стали відомі як церкви королеви Анни, які стали основними пам'ятками стилю бароко у Лондоні.

Аналіз існуючих досліджень та публікацій

Велику увагу було звернено до барокового стилю Англії через руйнівні наслідки пожежі 1666 року у Лондон. Найбільш вагомий внесок до досліджень на цю тематику дали праці, написані Муді Христофором "The Basilica after the Primitive Christians": Liturgy, Architecture and Anglican Identity in the Building of the Fifty New Churches." (Moody, 2017), де автор поставив за мету дослідити історичні події, які стали передумовою створення комісії з будівництва нових церков та вплинули своєю роботою на сакральну архітектуру країни. М. Віфен у книжці "Thomas Archer. Los Angeles: Hennessey and Ingalls" (Whiffen, 1973) робить акцент на розповідь про архітектора Томаса Арчера та архітектурні аспекти і деталі його будівель, а також лише поверхнево розглядає історії кожної будівлі; "St. John the evangelist, Westminster" Дж. Сміта (Smith, 1892) фактично є церковною книгою, в якій детально розповідається історія церкви Св. Іоанна, починаючи з купівлі ділянки, витрат на будівництво і завершуючи священниками; у "Hawksmoor. London: Thames & Hudson" К. Дауні (Downes, 1969) та С. Мостафаві "Nicholas Hawksmoor: London Churches" (Mostafavi, 2015) розглянули діяльність британського архітектора Ніколаса Хоксмур, його внесок у проектуванні та відбудовуванні Лондона, а також дали коротку характеристику його проектам по церквах. Проте, ці дискусії зачіпають окремі сфери цієї проблеми і не висвітлюють загальну «картину» та особливості і відмінності підходів архітекторів, які входили до комісії та збудували основні сакральні об'єкти цього часу. У цьому дослідженні проведено порівняння творчих доробків архітекторів комісії та зв'язок стилю кожного автора з його історією.

Мета статті

Висвітлити відмінності та особливості становлення стилю бароко в Англії. Розглянути творчий доробок головних архітекторів того часу та їх видатних споруд, зокрема церков.

Виклад основного матеріалу

У XVI ст. Англія потребувала все більше і більше церков, щоб задовільнити потреби вірян, адже різні незначні села поблизу Норфолка були поділені на дві конгрегації й мали дві церкви, більшість з них зникли за останні 300 років.

Під час правління Єлизавети I нонконформісти не відокремлювалися від англійської церкви, водночас відмовлялися підкорятись її правилам, маючи надії створити свої власні. Королева була відома своєю любов'ю до розкішних і церемоніальних богослужінь, тому видала кілька указів про припинення руйнування, та встановлення загальних вимог до організації та будівництва церков.

Проте з епохою Відродження почали з'являтися нові ідеї. Це був період поновлення інтересу до літератури, культури, архітектури Стародавнього Риму. Архітектори повернулися до основ побудови пропорцій і основних архітектурних деталей того періоду, які були засновані на системі золотого перетину з використанням п'яти існуючих ордерів ордерів – тосканського, доричного, іонічного, коринфського та композитного.

У 1710 році Тори, які підтримували англіканські церкви, повернули свою владу після більш ніж двох десятиліть в опозиції. Саме вони спричинили посилення впливу англійської церкви завдяки будівництву нових. Окрім того, додатковими причинами були величезний приплив іммігрантів із континенту та Велика пожежа в 1666 р., у результаті чого була знищена значна частина міста з багатьма найважливішими культурними спорудами. Протести проти нової політичної влади та нонконформіських церков підняло питання про відновлення позицій Англіканської Церкви. Завдяки цьому було створено парламентом Англії «Комісію з будівництва п'ятдесяти нових церков у містах Лондона та Вестмінстера та їх передмістях», метою якої було

будівництво нових сакральних споруд. Така кількість церков була зумовлена дослідженням, яке провели комісари та підраховали, що теоретично є потреба у п'ятдесяти нових сакральних спорудах, щоб задовольнити духовні потреби англійського населення у Лондоні.

16 липня 1712 р. комітет обговорив основні принципи, за якими потрібно відновлювати Лондон і було вирішено, що це має бути єдиний загальний дизайн чи форма, яка була узгоджена для нового будівництва (Clarke, Vetjeman, 1964).

Першими членами цієї Комісії були такі архітектори, як сер Крістофер Рен, сер Джон Ванбру та Томас Арчер. У жовтні 1711 р. Ніколас Хоксмур і Вільям Дікінсон були призначені інспекторами з Управління робіт королеви для того, щоб організувати проекти, отримувати кошториси і призначати робітників. Пізніше Дікінсон пішов у відставку, і його замінив Джеймс Гіббс. У 1715 р. Гіббс був звільнений, головна причина полягала в тому, що він був римокатоликом і входив до політичної сили Торі, і його наступником став Джон Джеймс (Phillipa Lee, 2020).

За часів існування комісії акт не досяг своєї мети та було побудовано тільки дванадцять церков. Деякі з них стали відомі як церкви королеви Анни. З дванадцяти церков, Арчер відповідав за дві (Святого Павла в Дептфорді, Святого Іоанна у Вестмінстері), Хоксмур – за шість (Церква Христа в Спіталфілдсі, Святого Джорджа у Ваппінгу, Церква Святої Марії Вулнот у Лондонському Сіті, Святої Анни в Лаймхаусі, Церква Сент-Алфедж у Грінвічі, Церква Святого Георгія у Блумсбері та доклав руку ще до двох), Джеймс і Гіббс збудували по одній будівлі. (Summerson, Kersting, 2007).

Для кращого розуміння особливостей інтерпретації стилю Барокко згаданими посталями ми частково розглянули їх життєвий шлях, як зодчих-архітекторів.

Крістофер Рен народився 1632 р. в містечку Іст-Нойл у родині настоятеля Віндзорського абатства.

Один з найвидатніших англійських архітекторів усіх часів досить пізно зацікавився архітектурою. До того він займався бугатьма науками і навіть був викладачем. І лише в 1660-ті, після мандрівки до Франції, де вивчав місцеву архітектуру і познайомився з архітекторами, розпочалася його архітектурна кар'єра.

Рис. 1. Крістофер Рен (1632–1723).

Художник Едмунд Даер.

URL: <https://artuk.org/discover/artworks/sir-john-vanbrugh-16641726-216434>

(дата звернення: 27.11. 2021)

Рис. 2. Погруддя Ніколаса Хоксмюра. Робота його сучасника.

Фотографія Генрі Чіра. Інститут мистецтв Кортленда.

URL: https://www.architectmagazine.com/practice/why-nicholas-hawksmoors-revival-matters_o

(дата звернення: 29.11.2021)

Першою роботою Крістофера Рена як архітектора може вважатися Шелдонський театр в Оксфорді. Незабаром після великої пожежі в Лондоні К. Рен представив власне бачення

відновлення міста. Його план не був втіленим, проте він став одним з людей, що контролювали процес реконструкції. У цей час архітектор започаткував новий, виключно англійський напрям в Бароко, який базувався на класичних церквах Риму. Головною будівлею в його архітектурній кар'єрі вважається Собор Святого Павла. Важливо відзначити, що він проектував не лише церковні споруди. Його авторству також належать такі будівлі, як: Королівський шпиталь у Челсі, Бібліотека і Шпиталь у Грінвічі та інші.

Архітектор **Ніколас Хоксмур** народився приблизно в 1661 р., ймовірно, в Іст-Дрейтоні (відомому як Естдрейтон, Дрейтун, Грейтон і т. д.), це невелике село в Ноттінгемширі, Англія. Через яскраву оригінальність його власних барокових проєктів, церков та інших споруд він пройшов шлях від нащадків родини йоменів до великого натхненника XVIII ст. англійського бароко.

Н. Хоксмур був визнаний як молодий майстер і геній архітектури, тому сер Крістофер Рен взяв його як помічника близько 1679 р. Про це свідчить збережений ранній етюдник, у якому зображені ескізи (більшість з них датовано 1680 і 1683 рр.) будівель у Уорвіку, Баті, Брістолі, Ноттінгемі, Нортгемптоні, Ковентрі та Оксфорді.

Вирішальний момент у кар'єрі Н. Хоксмюра настав у жовтні 1711 р., коли 49-річного архітектора призначено одним із двох геодезистів для Building Fifty. Завдяки цій посаді він мав можливість проектувати інші церкви, такі як Церква Христа в Спіталфілдсі, Сент-Джордж-на-Схід у Уоппінг-Степні, Сент-Мері Вулнот у лондонському Сіті, а також церква Святої Анни в Лаймхаусі. Вони є найвідомішими з його творів в архітектурі і завдяки ним він зміг здобути репутацію генія бароко серед сучасників.

Джон Ванбру народився четвертою з дев'ятнадцяти дитиною в сім'ї торговця в Лондоні в 1664 р. До того як стати архітектором він був успішним письменником та драматургом. Зважаючи на його високий статус в суспільстві, перша його робота була неймовірною – це новий будинок в стилі бароко в замку Говарда. Оскільки Ванбру не мав жодного досвіду у сфері архітектури, він запросив пана Хоксмюра до співпраці. У цьому проєкті були використані гра світла і тіні, незвичний купол, коринфський ордер і це стало сенсацією. Після першої ж своєї роботи він став відомим. Згодом ним як королівським архітектором спроектовано ще кілька палаців. Ідеї його стилю бароко найбільш виражені у власному будинку архітектора – Замку Ванбру в Грінвічі. У цьому проєкті найбільше відчувається вплив образу середньовічного замку.

Рис. 3. Джон Ванбру. Фабер, Джон П. 1727.
URL: <http://museu.ms/collection/object/96704/sir-john-vanbrugh?pUnitId=428>
(дата звернення: 27.11.2021)

Рис. 4. Портрет Томаса Арчера. Художник Годфрей Нелер. 1714. URL: <https://www.sjss.org.uk/community>>
(дата звернення: 27.11.2021)

Томас Арчер народився 1668 р. в Амберслейд Хол, Уорікшир, в особняку XVII ст.

Майбутній архітектор не отримав формальної архітектурної освіти. Він відвідував Трінті-коледж в Оксфорді з 1686 до 1689 рр. Після коледжу здійснив тур Європою, провівши, ймовірно, чотири роки за кордоном. Про його подорож майже нічого невідомо, окрім того, що він був у Голландії та Падуї (Італія), а також відвідав Австрію та Німеччину по дорозі до Італії. Протягом цього часу Т. Арчер зазнав впливу творчості Дж. Берніні та Ф. Борроміні і в результаті розробив свій власний стиль, більш схожий на італійське бароко, ніж у інших англійських архітекторів.

Повернувшись додому, у 1695 р. Т. Арчер розпочав свою архітектурну кар'єру. Отримав хорошу репутацію завдяки трьом головним роботам. Це були три церкви: Святого Філіпа в Бірмінгемі, Святого Павла в Дептфорд і Святого Іоанна у Вестмінстері (Whiffen, 1973).

Кожен зі згаданих архітекторів віддзеркалив своє бачення стилю Барокко сформоване на основі їх попереднього досвіду отриманого зі спілкування та співпраці з майстрами та зокрема з їх подорожей різними частинами континентальної Європи, що, мабуть, найбільше вплинуло на особливості стилю архітекторів. краще всього ці особливості простежуються в їх основних церковних спорудах, збудованих в межах роботи згаданої комісії..

Собор Святої Анни у Лаумхаусі, Ніколас Хоксмур.

Історія собору Святої Анни в Лаймхаусі (Рис. 5) почалася в 1711 році під час заснування Акту про нове будівництво церков, у 1712 р. було закладено фундамент, добудована між 1723 і 1725 роками та освячена у 1730 році. Споруда є однією з найбільш значущих архітектурних пам'яток, побудованих в історичному центрі міста Лаймхаус (лондонський район Тауер-Гамлетс).

У 18 столітті королева Анна наказала архітекторам, що споруда повинна бути близько до річки для того, щоб це було зручним місцем для реєстрації найважливіших подій, які відбуваються на морі. Тому церква Св. Анни протягом століть була "морським знаком".

Архітектор Ніколас Хоксмур хотів вразити проєкт майбутнього сольного храму пишністю та потужністю, тому намагався використовувати різні прийоми, щоб він виглядав більш монументальним.

Натхненням для проєктування був його інтерес до римської та візантійської архітектури церков.

Рис. 5. Церква Святої Анни.
Фото Д. Острікової

Церква стала першою значною будівлею, образ якої проглядається на значну відстань і була спроектована так, щоб бути видимою домінантою у місцевому краєвиді з річки Темзи і використовувалася як навігація для кожного корабля, що входить до лондонського басейну.

Вид на будівлю глибоко змінюється під час зміни пори року. Улітку його західна 50-метрова провідна вежа височіє над зеленуватою лінією церковного подвір'я. Але в сніжні часи церква Св. Анни повністю відкриває свій зовнішній вигляд у всіх своїх чистих видах. Цю домінантну вежу можна побачити над лінією даху ратуші і це дає можливість побачити краєвид чарівних околиць міста (Binet, Mostafav, 2015).

Вежа цієї церкви, по-перше, була спроектована для перебудованої церкви Св. Альфезу у Грінвічі та була сформована з частини Сент-Данстана, Степні, але після економії новий дизайн вежі використали для Сент-Анни. Вежа була побудована у 1718–1719 рр. Це друга за висотою вежа у Британії, яка була спроектована в готичному стилі. На першому місці знаходиться Годинникова вежа будівлі парламенту.

Велика кількість морських картин британських художників із зображенням річки Темзи навколо Лаймхауза зображає вежу церкви на задньому плані. Для прикладу це ілюструє гравюра 1827 р., намальована Х. Шепердом (рис. 6), де вона є дуже помітною пам'яткою.

Церква Святої Анни містить основні типові риси стилю бароко Ніколаса Хоксмур: монументальний розмір, гра світла і тіні, використання масивних класичних елементів у поєднанні з еклектикою. Інтерес архітектора до римської та візантійської архітектури знайшов відображення в дизайні цієї церкви: виділення простору для ганків, нартекса та підготовчих приміщень, а також дві притвори, які розташовано відповідно у західній та східній частинах. Церковне місце відокремлюється від священного огорожею.

Церква Св. Анни була першою сакральною спорудою в Англії, яка була орієнтована на місцевість за допомогою наукових методів. Н. Хоксмур хотів бути впевненим, що вітвар дивиться чітко на схід. Тому для цього він застосував метод Е. Галлея для корекції показань магнітного компаса. Як наслідок, орієнтація церкви надзвичайно точна для тих часів (<https://londonist.com/london/features/st-annes-limehouse-church-hawksmoor-flag-standard-visit>).

Рис. 6. Гравюра "Порт у Лаймхаузі, Ріджентс-Канал".
Художник Г. Шенхерд. 1827. URL:

<https://www.inyourarea.co.uk/news/the-regents-canal-begins-its-journey-from-the-grand-union-canal-to-the-river-thames/> (дата звернення: 29.11.2021)

Рис. 7. Вирішення фасаду. Поєднання двох стилів. Фото Д. Острікової

Споруда прикрашена коринфським орденем, але, незважаючи на це, переважає доричний орден, який строгий у орнаменті за всіма канонами цього стилю. Із цієї причини екстер'єр демонструє контраст між ефектно деталізованими коринфськими капітелями та строгими різьбленими формами всієї будівлі без використання додаткових архітектурних прийомів оздоблення фасадів. У всіх цих хитрощах є сприятливе поєднання одночасної суворості й наполегливості з величчю, що ретельно підкреслено коринфськими орденами (рис. 7).

Архітектор запроєктував зовнішні стіни кам'яними з високими арочними вікнами. Такий прийом дозволив полегшити серйозність кладки.

Типовим рішенням для багатьох церков Н. Хоксмур є напіввікна, які були розроблені не як основне джерело денного світла, а швидше, щоб створити враження зовні затонулого простору, який був ув'язнений під масою форм споруди.

За планом церква має форму грецького хреста, який прикрашений коринфськими колонами в інтер'єрі з витягнутим нефом і з приголомшливим плоским колом із ліпниною в тому ж стилі, що й колони. Початкове покриття підлоги в інтер'єрі було цегляним, але пізніше його обклали портлендським каменем. Внутрішнє оздоблення церкви Св. Анни було завершено в 1725 р. (URL: <https://www.imvisitinglondon.com/stanneslimehouse.html>).

У Страсну п'ятницю 1850 р. церкву охопила пожежа, завдавши значної шкоди. Після цього його двічі реставрували: між 1851 і 1854 рр. це була перша реставрація Ф. Хардвіком, який створив

поєднання оригінального та середньовікторіанського дизайну, а між 1983 і 1993 рр. – Дж. Харрапом.

Храм Святого Іоанна, Томас Арчер. Церква Святого Іоанна розташована на площі Сміт (рис. 10) у Вестмінстерському районі поблизу річки Темза та Вестмінстерського абатства. Зараз це жвавий урядовий район з великою кількістю туристів, але коли церкву тільки збудували, то все було зовсім інакше.

Місце для нової церкви було викуплено Генрі Смітом і Джоном Лаундсом (який також був скарбником комісарів) у червні 1713 р. за 700 фунтів стерлінгів. У цю ціну також входило місце для створення нової вулиці, яка пов'язана з Мілбанк-стріт, шириною сорок п'ять футів і ділянка для будинку служителів нової церкви. Із цього ми можемо зрозуміти важливість нової будівлі та необхідність створення нового зв'язку з майбутньою церквою. Будівництво почалося відразу, але роботи йшли повільно.

Рис. 10. Площа Святого Джона Сміта. 1816.
URL: <https://www.westminster.gov.uk/media/document/smith-square-conservation-area-audit> (дата звернення: 27.11.2021)

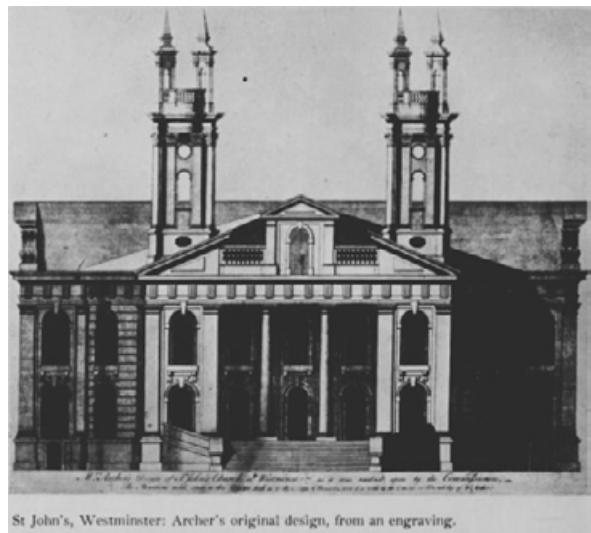

Рис. 11. Інтер'єр церкви святого Іоанна. 1904.
URL: <https://www.sjss.org.uk/community> (дата звернення: 27.11.2021)

St John's, Westminster: the south front as built.

Рис. 12. Церква святого Іоанна.
Південний фасад
(Whiffen, 1973)

St John's, Westminster: Archer's original design, from an engraving.

Рис. 13. Церква святого Іоанна.
Оригінальний дизайн Томаса Арчера
(Whiffen, 1973)

Церква Святого Іоанна була завершена в 1728 р., загалом будівництво коштувало не менше 40 875 фунтів стерлінгів. Цю інформацію ми можемо отримати з наступних слів: “З наступного

підсумку, в якому пропущені пропорційні частини консолідованих платежів (£5900), зроблених за декілька церков, комісії архітектора та пропорції зарплати секретаря та скарбника, буде видно, що вартість становила не менше 40 875 фунтів стерлінгів” (Smith, 1892). Це стало найдорожчею церквою, що була побудована в межах акту про будівництво п’ятдесяти нових церков.

Джон Нортоук писав у 1773 р.: “Ця церква була зведена в районі на північній стороні Вайн-стріт, Міллбанк, і була закінчена в 1728 році; але низький заболочений характер ґрунту, на якому вона стояла, спричинив її осідання під час будівництва, і вніс зміни в план. На північній і південній сторонах розташовані чудові доричні портики, які підтримуються величезними кам’яними стовпами, а також дах церкви. Головна мета архітектора полягала в тому, щоб дати незвичайний, але елегантний контур і показати ордери в їх найбільшій гідності та досконалості, і насправді контур настільки різноманітний, що в результаті виникає гра світла і тіні, що дуже незвичайно і дуже елегантно. Основними запереченнями проти конструкції є те, що вона настільки прикрашена, що здається обтяженою орнаментом; і що простір замалий для цього дизайну, він здається занадто важким” (Там само).

Під час будівництва церкви Святого Іоанна комісія внесла деякі зміни в проєкт Т. Арчера, тобто в композицію веж та підпирних стін для сходів з паралельних на такі, що сходяться (рис. 12). Із вищезгаданої інформації можна припустити, що зміни були необхідні для стійкості конструкції будівлі. Однак Т. Арчер, очевидно, був незадоволений цими змінами й замовив гравюру, щоб проілюструвати свій оригінальний дизайн. Там зазначено, що “зміни, внесені в цей проєкт, як у сходи, так і в вершини, були зроблені без згоди або відома містера Арчера” (Smith, 1892).

Основна відмінність від оригінального дизайну – це вежі та їх завершення. У гравірованому малюнку Т. Арчера (рис. 13) вежі були з простим карнизом і без модильонів. Кожна вежа поділена на дві частини. Вершини складаються з двох стовпів, коринфського ордена.

Інтер’єр є дуже важливою частиною будівлі, яка допомагає краще зрозуміти автора та його ідею. Проте в цьому випадку, на жаль, жодних зображень чи описів оригінального дизайну інтер’єру не збереглося. Є відомості, що Т. Арчер використовував в інтер’єрі колони коринфського ордеру. Проте менше ніж через 20 років після завершення будівництва у 1742 р. інтер’єр був знищений пожежею та реконструйований у 1744–1745 рр. Джеймсом Хорном, який зняв внутрішні колони. У 1824–1825 рр. містером Інвудом було проведено ремонтні роботи інтер’єру церкви. 1941 р. внаслідок прямого попадання бомби церкву майже було знищено і лише у 1965–1969 рр. відбудовано за оригінальним дизайном Маршалла Сіссона (Whiffen, 1973) (рис. 11).

Під час останніх робіт відбудовано буділю на площі Святого Джона Сміта і пристосовано під новий концертний зал. Вважається, що Томас Арчер був найбільш бароковим архітектором Англії, який сформувався під впливом ідей італійських архітекторів та всесвітньо відомих барокових будівель, деталі та мотиви яких використовував і у своїх архітектурних творах. (Рис. 14-19)

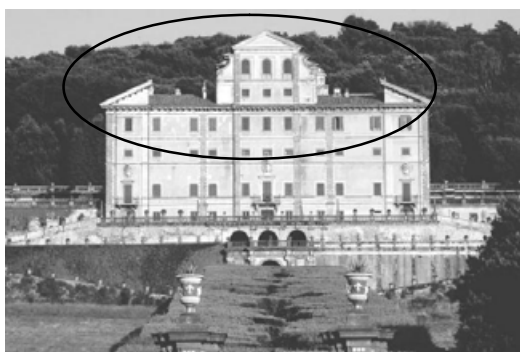

Рис. 14. Вілла Альдобрандіні. Джакомо делла Порта. Фраскати, Італія. URL: <https://www.flickr.com/photos/leosagnotti/557825149> (дата звернення: 27.11.2021)

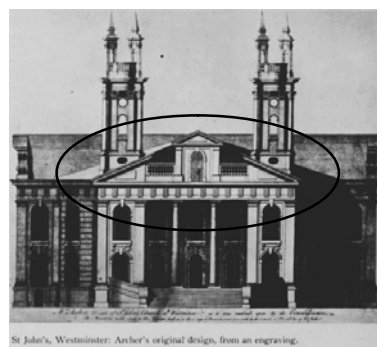

Рис. 15. Церква святого Іоанна. Оригінальний дизайн Т. Арчера. (Whiffen, 1973)

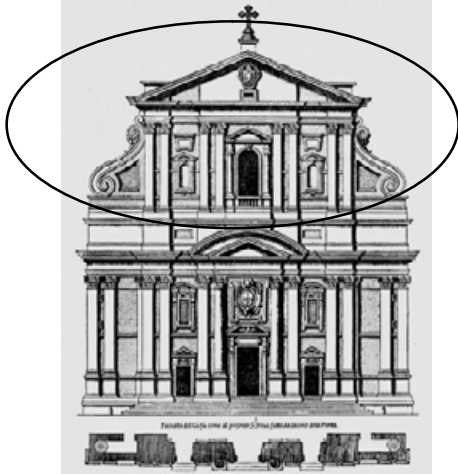

Рис. 16. Фасад церкви Святого Імєні Ісуса. Джакомо да Віньола і Джакомо делла Порта. Рим, Італія. URL: https://static.wikia.nocookie.net/romanchurches/images/f/ff/Santa_Maria_della_Vittoria_exterior.jpg/revision/latest/scale-to-width-down/300?cb=20120203142944 (дата звернення: 28.11.2021)

Рис. 17. Церква святого Іоанна. Східний фасад. Фото Т. Боднара. 2021 р.

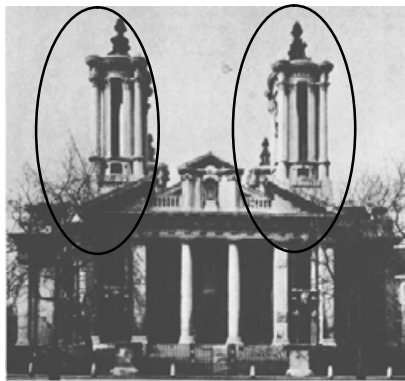

Рис. 18. Церква святого Іоанна. Південний фасад (Whiffen, 1973)

Рис. 19. Фасад церкви Сант-Аньєзе. Франческо Борроміні. Рим, Італія. URL: [https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Chiesa_dedicata_a_S._Agnese_V._M._in_Piazza_Navona_by_Giovanni_Battista_Falda_\(1667-1669\).png](https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Chiesa_dedicata_a_S._Agnese_V._M._in_Piazza_Navona_by_Giovanni_Battista_Falda_(1667-1669).png) (дата звернення: 28.11.2021)

Отже, церква Святого Іоанна була унікальною на той час не тільки в Англії. Церква з чотирма вежами особлива, і думки про неї найнеоднозначніші з усіх церков Томаса Арчера. Деякі джерела називають її найпотворнішою (“Сент-Джон Вестмінстер завжди мав репутацію потворного, що в певному сенсі так і є, оскільки він не є ні чітко орієнтованим, ні таким квадратним, як здавалося б...” (Whiffen, M., 1973), іншим навпаки будівля сподобалася.

Висновки

Бароко – перший стиль, який став дуже популярним. Він поширився далеко за межі Західної Європи, на відміну від більшості попередніх стилів, і став відомим на весь світ. Існували бразильська, мексиканська, іспанська, українська (козацька) та інші школи бароко. Звичайно, усі вони мали свої регіональні особливості залежно від культури та традицій народу. Важливим фактором подібності з “оригінальним” стилем був спосіб проникнення нового стилю в країну. “Оригінальним” можна вважати римське бароко, бо воно там виникло і звідти поширилось.

Англійське бароко унікальне тим, що не має спільних рис у різних архітекторів, які працювали на той час. Кожен з них мав свою манеру. Це сталося тому, що кожен по-своєму бачив та інтерпретував цей стиль. Томас Арчер, занурився в цей напрям, коли подорожував Європою, і, можливо, тому його стиль найбільше схожий на Італійське бароко. Крістофер Рен мав коротку подорож до Франції, де дізнався багато нового про нову архітектуру. У той час у Франції паралельно існував ренесанс та бароко, яке відрізнялося від італійського. Ймовірно, цей факт може пояснити більш класичну інтерпретацію бароко у творчості К. Рена. Усі роботи Дж. Ванбру мають тенденцію до замкової архітектури, і він також відвідав Францію, коли був солдатом і деякий час перебував у французькому полоні в Бастилії. Ця аналогія дуже наївна, але, можливо, йому сподобалась архітектура, і в результаті він намагався відтворити замок чи фортецю у своїх проєктах. Н. Хоксмур був учнем обох вищезгаданих архітекторів, тому це вплинуло на формування його власного бачення. Кожен зовнішній вигляд його церков – це вражаюча архітектура, яка ідеально поєднує різні незалежні деталі, кольори, стилі та техніки, відображені на поверхнях фасадів. Вплив пори року та плин часу лише найбільше виявляють гармонійну гру світла і тіней між архітектурними деталями церков.

Варто також зазначити, що якщо в Англії бароко тільки зароджувалося, то на континенті цей стиль вже давно процвітав, тому з'явилися книги, журнали та інші джерела, в яких усе це описувалося і зображувалося. Тож можна припустити, що кожен із них також черпав натхнення з цих джерел. Незважаючи на це, англійське бароко все ще є унікальним і захоплюючим.

Бібліографія

Binet H., Mostafavi M., 2015. *Nicholas Hawksmoor: London Churches*. Mohsen Mostafavi (Editor), H el ene Binet (Photographer). London: LARS MULLER. 112 p.

Clarke B., Betjeman, J., 1964. *English churches*, by Basil Clarke and John Betjeman. New York: London House P. 31–33, 35–36.

Downes K., 1969. *Hawksmoor*. London: Thames & Hudson. London: Thames & Hudson. 216 p.

Express B., 2021. Thomas Archer biography. *Britain Express*. URL: <https://www.britainexpress.com/History/bio/archer.htm>> (Last accessed: 28.11.2021).

Moody Ch., 2017. The Basilica after the Primitive Christians': Liturgy, Architecture and Anglican Identity in the Building of the Fifty New Churches. *Journal of Anglican Studies*. Vol. 15. Is. 1. May 2017. P. 37–57. <https://doi.org/10.1017/S1740355316000152>

Philippa Lee, 2020. Nicholas Hawksmoor the "Devil's Architect". [online] *The Square Magazine*. Available at: <https://www.thesquaremagazine.com/mag/article/202010nicholas-hawksmoor-the-devils-architect/> [Accessed: 28 November 2021].

Smith J., 1892. St. John the evangelist, westminster. [Place of publication not identified]: WIGHTMAN & CO. P. 28–39.

Summerson J., Kersting A., 2007. *Architecture in Britain 1530 to 1830*. New Haven: Yale University Press. P. 286.

Whiffen M., 1973. Thomas archer. Los Angeles: Hennessey and Ingalls. P. 9–45.

References

Binet H., Mostafavi M., 2015. *Nicholas Hawksmoor: London Churches*. Mohsen Mostafavi (Editor), H el ene Binet (Photographer). London: LARS MULLER. 112 p.

Clarke B., Betjeman, J., 1964. *English churches*, by Basil Clarke and John Betjeman. New York: London House P. 31–33, 35–36.

Downes K., 1969. *Hawksmoor*. London: Thames & Hudson. London: Thames & Hudson. 216 p.

Express B., 2021. Thomas Archer biography. *Britain Express*. URL: <https://www.britainexpress.com/History/bio/archer.htm>> (Last accessed: 28.11.2021).

Moody Ch., 2017. The Basilica after the Primitive Christians': Liturgy, Architecture and Anglican Identity in the Building of the Fifty New Churches. *Journal of Anglican Studies*. Vol. 15. Is. 1. May 2017. P. 37–57. <https://doi.org/10.1017/S1740355316000152>

Philippa Lee, 2020. Nicholas Hawksmoor the “Devil’s Architect”. [online] *Thesquaremagazine*. Available at: <https://www.thesquaremagazine.com/mag/article/202010nicholas-hawksmoor-the-devils-architect/> [Accessed: 28 November 2021].

Smith J., 1892. St. John the evangelist, westminster. [Place of publication not identified]: WIGHTMAN & CO. P. 28–39.

Summerson J., Kersting A., 2007. Architecture in Britain 1530 to 1830. New Haven: Yale University Press. P. 286.

Whiffen M., 1973. Thomas archer. Los Angeles: Hennessey and Ingalls. P. 9–45.

Daria Ostriкова¹, Taras Bodnar², Maksym Yasinskyi³

Lviv Polytechnic National University, Lviv

¹ 4th year student of the Department of Architecture and Conservation,

e-mail: daria.ostriкова.ar.2018@lpnu.ua

orcid: 0000-0003-1782-6696

² 4th year student of the Department of Architecture and Conservation

e-mail: taras.bodnar.ar.2018@lpnu.ua

orcid: 0000-0001-8730-2367

³ PhD, Senior Lecturer at the Department of Architecture and Conservation,

e-mail: maksym.r.yasinskyi@lpnu.ua

orcid: 0000-0002-8285-4522

INFLUENCE OF THE GREAT FIRE OF LONDON IN 1666 ON SPECIFICS OF CREATING BAROQUE STYLE OF CHURCHES IN ENGLAND

© Ostriкова D., Bodnar T., Yasinskyi M., 2022

At the same time, when Baroque became the dominant style in Italy, in English architecture, in the 17th century architects continued using the Classical forms. After that, in the architecture of England appeared a style called Palladian architecture and Jacobean architecture. The style of Baroque became prevalent just at the end of this century. After the Great Fire of London on the 5th of September, 1666 most of the city's buildings were destroyed. All these constructions had to be restored or built from scratch.

The 17th and 18th centuries were a painful period, not only for the history of Britain but also affected religion. London was full of immigrants from the Continent who brought a part of their culture and religion to English culture. So, during that period, there was a problem with the persistence of the leading position of the Anglican Church of England. Through the hard work of the British architects who have fully dedicated themselves to the work, positions were strengthened.

310 years passed since the intensified struggle against the Anglican Church of England and Catholicism with other popular at that time sects. It started with creating the Act establishing the Commission for Building Fifty New Churches in the Cities of London and Westminster and or the Suburbs thereof. The Act was passed because the non-conformist chapels around London were overcrowded with worshipers.

In the end, the goal wasn't achieved, just twelve churches were built under the tutelage of the Commissioners. A number of these churches became known as the Queen Anne Churches. However, these churches became the main building of the Baroque Style in London.

Keywords: church, Great Fire, Baroque, London, England.